

قربان روز اثبات تسلیم در برابر معبود/ قربانی کردن نماد دوری از تعلقات دنیوی

عید قربان، روز اثبات تسلیم و بندگی است، روزی که انسان در برابر معبود و معشوق حقیقی، به هیچ بودن همه مسائل دنیوی و مادی اعتراف می کند غیر را فدای دوست می کند تا ایمان و عمل به هم گره بخورد و به حقیقت تقوا و تسلیم برسد.

عید قربان، روز اثبات تسلیم و بندگی است، روزی که انسان در برابر معبود و معشوق حقیقی، به هیچ بودن همه مسائل دنیوی و مادی اعتراف می کند غیر را فدای دوست می کند تا ایمان و عمل به هم گره بخورد و به حقیقت تقوا و تسلیم برسد.

به گزارش خبرنگار مهر، در مسیر بندگی، انسان بارها بر سر دو راهی غریزه و وظیفه قرار می گیرد. در این دو راهی خطرناک، هر وقت وظیفه رو انتخاب کند، در خط فرشتگان و پاکان قرار گرفته و آن روز برایش عید است! غریزه فرزنددوستی به ابراهیم(ع) می گوید: اسماعیل را ذبح نکن و عشق الهی و ایمانش به او می گوید فرزندت را در راه خدا ذبح کن دو راهی، عشق و ایمان بر امیال شخصی و غریزه پیروز می شود و عید قربان، عید پیروزی عقل و وحی بر هوا و هوس می شود.

روزی که نفس را به تیغ اطاعت قربانی می کنند و گناه را بر آستان عصمت سر می برند تا عید بندگی و عبودیت را به یادگار نهند. آری، عید بندگی و عبودیت، عید پاکی و صلابت، عید صداقت و ایمان، عید خواری شیطان و اقتدار انسان؛ روزی که دستان خلوص و طاعت، در اجرای دستورهای پروردگار نمی لرزد و دلبند را به قصد قربانی به پیش می راند و خداوند هیچ گاه ستم نمی کند؛ آنچه هست، نگاه انسان های کوچکی چون ماست که ملاک سنجش و انتخاب چنین بزرگانی را دشوار می بینند.

مفهوم و معنی قربانی

از نظر معنای لغوی «قربانی» از لفظ «قربان» مأخوذ است، هر آن چیزی که ذریعه و وسیله تقرب و نزدیکی الله تعالی باشد آن را «قربانی» می گویند، آن چیز خواه ذبح حیوان باشد یا دیگر صدقات.

بعضی از علماء هر نیکی و عمل خیر را که باعث قرب و رحمت الهی باشد «قربانی» می نامند. البته در عرف عام به آن حیوان مخصوص «قربانی» گفته می شود که به خاطر رضای الله در روزهای معین عید الاضحی- عید قربان- مسلمانان آن را ذبح می کنند و کلمه قربانی از لفظ قربان گرفته شده و چندین بار در قرآن مجید آمده است، در اکثر مواقع مراد از آن «حیوان مذبوحه» است.

قربان عبارت از کارهای نیکی است که انسان بوسیله آن بخواهد خود را به رحمت خداوند نزدیک کند، بنابراین عمل نیکی که انسان انجام دهد تا بدان وسیله خویشتن را به رحمت حق تعالی نزدیک سازد آن کار را قربان گویند؛ مانند فرمایش رسول اکرم(ص) که فرمود: نماز موجب تقرب و نزدیکی هر پرهیزکار به رحمت پروردگار است.

بدیهی است که مراد از تقرب به خدای تعالی، قرابت زمانی و مکانی نیست چرا که بین خالق و مخلوق هیچگونه خویشاوندی وجود ندارد بلکه منظور آن است که از راه طاعت و انجام کارهای شایسته می تواند مشمول الطاف الهی قرار گرفته و به رحمت او نزدیک شود.

از جمله اعمالی که حجاج در روز دهم ذیحجه در سرزمین منا انجام می دهند کشتن شتر، گاو و یا گوسفند و انفاق آن به مستحقین است تا به وسیله این عمل نیک به رحمت پروردگار نزدیک شوند که آنرا قربانی گویند.

اسرار و حکمت قربانی

فدا کردن مال و انفاق آن در راه خدا از جمله اسرار و حکمتهای قربانی است.

کشتن حیوان در مراسم قربانی اشاره به کشتن نفس اماره است و مرد خداشناس با شمشیر برنده عقل و ایمان، حیوان نفس را که به طور دائم وی را به کارهای زشت و می دارد مقتول سازد و خانه دل را از لوث نفس لئیم پاک گردانده، آنرا در راه حق و پیشگاه محبوب قربانی کند و حج اکبر نماید که اگر نفس اماره و خواهش های او کشته نشوند و آرام نگیرند هرگاه تمام نعمتها و ثروتهای دنیوی در اختیارش باشد و زمین و آسمان را ببلعد باز هم سیر نمی شود و ندای هل من مزید دارد.

در روایات می خوانیم اولین قطره خون قربانی که ریخت، خداوند گناهان صاحبش را می بخشد، اوقاتی که به خاطر تولد نوزاد یا ورود مسافر یا دفع بلا، گوسفند ذبح می شود، در روح و روان و حرکت اهل خانه شور و نشاطی پدید می آید.

تاریخچه قربانی

ذبح قربانی جهت تقرب پروردگار از زمان ابو البشر حضرت آدم (ع) آغاز شد، وقتی که دو فرزندش هابیل قوچی و قابیل مقداری گندم را به عنوان قربانی به بارگاه خداوند تقدیم نمودند. به دستور و روال آن زمان آتشی از آسمان آمده، قربانی هابیل را سوخت، که این علامت قبولیت بود و قربانی قابیل به حال خود باقی ماند.

وقتی که (هابیل و قابیل، پسران آدم) قربانی تقدیم کردند از یکی (یعنی هابیل) پذیرفته شد و از دیگری (قابیل) پذیرفته نشد. بعد از آن این عمل در تمام ادیان سماوی به عنوان یک عبادت و ذریعه قرب و در مناسبات و مواقع خاص به عنوان یک دستور و آیین جای ماند. اینجاست که می بینم تمام ملتها اعم از پیروان ادیان سماوی و غیر سماوی با ذبح حیوان یا صدقه دادن پول و کالا به بارگاه خداوندی یا معبود های باطل خویش تقرب می جویند.

قربانگاه اسماعیل

اکنون در منایی، ابراهیمی، و اسماعیل را به قربانگاه آورده ای اسماعیل تو کیست؟ چیست؟ مقامت؟ آبرویت؟ موقعیت، شغلت؟ پولت؟ خانه ات؟ املاکت؟ ... ؟این را تو خود می دانی، تو خود آن را، او را هر چه هست و هر که هست باید به منآوری و برای قربانی

در عمر دراز ابراهیم (ع)، که همه در سختی و خطر گذشته، این روزها، روزهای پایان زندگی با لذت "داشتن اسماعیل" می گذرد، پسری که پدر، آمدنش را صد سال انتظار کشیده است، و هنگامی آمده است که پدر، انتظارش نداشته است! اسماعیل اکنون نهالی برومند شده است، در این ایام، ناگهان صدایی می شنود: "ابراهیم! به دو دست خویش، کارد بر حلقوم اسماعیل بنه و بگش!"

ابراهیم، بنده ی خاضع خدا، برای نخستین بار در عمر طولانی اش، از وحشت می لرزد، قهرمان پولادین رسالت ذوب می شود، و بت شکن عظیم تاریخ، درهم می شکند، از تصور پیام، وحشت می کند اما، فرمان فرمان خداوند است، بزرگترین جنگ، جنگِ خویش، جهاد اکبر! فاتح عظیم ترین نبرد تاریخ، اکنون آشفته و بیچاره!

اکنون، ابراهیم دل از داشتن اسماعیل برکنده است، پیام پیام حق است. اما در دل او، جای لذت "داشتن اسماعیل" را، درد "از دست دادنش" پر کرده است.

ابراهیم تصمیم گرفت، انتخاب کرد، پیداست که "انتخاب" ابراهیم، کدام است؟ آزادی مطلق بندگی خداوند. ذبح اسماعیل! آخرین بندی که او را به بندگی خود می خواند.

آنگاه، به نیروی خدا برخاست، قربانی جوان خویش را که آرام و خاموش، ایستاده بود، به قربانگاه برد... و پیامی که، ای ابراهیم! خداوند از ذبح اسماعیل درگذشته است، این گوسفند را فرستاده است تا بجای او ذبح کنی، تو فرمان را انجام دادی.

قربانی کردن، نماد کشتن نفس خویش

استاد حوزه و دانشگاه در گفتگو با خبرنگار مهر، در همین زمینه گفت: بحث‌های مربوط به عید قربان و قربانی کردن یک بخش مناسب فقهی عید قربان است که درباره قربانی و بحث‌های اخلاقی و قربانی کردن در منی صحبت می‌کند اما یک نکته درباره اهمیت فلسفی قربانی دوری کردن از هوی و هوس است.

بهرام دلیر تصریح کرد: قربانی کردن یک نقش است که از تعلقات مادی جدا شویم، ذبح حیوان در ظاهر است اما در باطن یک نوع ذبح هوا و هوس و کشتن نفس اماره، ذبح کردن تعلقات مادی و ثروت دوستی است. و به جای آن خدا دوستی در دستور کار قرار می گیرد.

وی با اشاره به قربانی کردن به عنوان یکی از مناسک حج افزود: قربانی کردن علاوه بر بعد ظاهری، جنبه باطنی هم دارد در بحث رمی جمرات یا مناسک دیگر اعمال همه به مبارزه با نفس و هوی و هوس می‌انجامد همه مراحل یک نوع سیر و سلوک عرفانی نیز محسوب می شود، قربانی کردن یکی از بالاترین مراتب تقوی است.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی اظهار کرد: در بحث حج، منا و مشعر و بیت الله الحرام مانند باند فرودگاهی است که انسان در عرفه فرود می آید تا به معرفت شناسی و خود شناسی برسد، سپس به طرف مشعر جایگاه شعور و عقلانیت می رسد و عقل را با عشق در می آمیزد تا آرام آرام به عشق خدایی می رسد و به اسماء حسنی الهی آراسته می شود.

وی گفت: دور شدن از ثروت دوستی و مال پرستی یک معنویت و عرفان خاصی نیاز دارد که اینجا در بحث قربانی کردن حضرت ابراهیم ذبح گوسفند تنها یک نماد است.

دلیر افزود: خداوند می‌خواهد امامت را به حضرت ابراهیم (ع) بدهد بنابراین بایستی امتحان‌های مختلفی هم از او بگیرد که بالاترین آنها امتحان او با حضرت اسماعیلی است که پس از عمری خداوند به پدرش عطا کرده است.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در پایان گفت: حکمت این کار این است که حضرت ابراهیم (ع) با سخت ترین عامل قتل نفس که همان فرزندش باشد مبارزه کند و اینجاست که درجه ایمانش مشخص می شود.

مژگان فرهنگیان